

CIJFERS & FEITEN

Financiën van de
Gereformeerde Kerken vrijgemaakt
in de jaren 2009 en 2010.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Realiteit in beeld.....	5
3	Samenstelling kerken, een omslag in beeld.....	7
4	Inkomsten van kerken.....	9
5	Uitgaven van kerken.....	12
6	Diaconie.....	15
7	Aanvullende informatie enquête.....	17
8	Conclusie en aandachtspunten.....	18
Bijlage 1	Tabellen en cijfers in detail.....	19
	Tabel 1: Respons van kerken in 2010.....	19
	Tabel 2: Financiële situatie kerken, totaalbeeld 2010.....	20
	Tabel 3: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL, gerelateerd aan omvang kerken.....	21
	Tabel 4: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL, naar particulier-synodaal ressort.....	22
	Tabel 5: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL, gerelateerd aan groei van zielental in periode 2005 -> 2010.....	23
	Tabel 6: Financiële situatie kerken in 2010 PER BELIJDEND LID, gerelateerd aan omvang van kerken.....	24
	Tabel 7: Ontwikkeling verhouding belijdende leden t.o.v. totaal aant. leden.....	25
	Tabel 8: Ontwikkeling afname-/groeigemeenten.....	25
	Tabel 9: Indexcijfers 2005 t/m 2010.....	26
	Tabel 10: Inkomsten kerken 2010 en 2009.....	26
	Tabel 11: Inkomsten kerken 2006 (oud/nieuw model).....	27
	Tabel 12: Ontwikkeling inkomsten van kerken.....	28
	Tabel 13: Spreiding VVB per ziel.....	29

Tabel 14: Spreiding vaste inkomsten per ziel	29
Tabel 15: Spreiding VVB per belijdend lid	29
Tabel 16: Uitgaven kerken 2010 en 2009	30
Tabel 17: Uitgaven kerken 2006 (oud/nieuw model)	30
Tabel 18: Inkomsten en uitgaven diaconieën	31
Tabel 19: Collecten diaconie.....	31
Tabel 20: Soorten ondersteuning diaconie	32
Tabel 21: Spreiding bedragen ondersteuning diaconie	32
Tabel 22: Saldo geldmiddelen diaconie	32
Bijlage 2 Toelichting indeling inkomsten en uitgaven.....	33

1 | Inleiding

Deze publicatie betreft alweer de 6^e uitgave van Cijfers & Feiten. In 2011 hebben wij kerken gevraagd informatie te leveren over de jaren 2009 en 2010.

In deze publicatie is zoveel als mogelijk lijn getrokken met eerdere jaren om trends en ontwikkelingen helder in het vizier te krijgen.

Dit jaar is voor het eerst gekozen voor een digitale versie en dit document zal een aantal keren worden aangevuld met nadere analyses.

Deze 2e publicatieversie kan u als kerk ten dienste zijn bij de beoordeling van uw financiële cijfers.

Mocht u deze publicatie gedownload hebben controleer dan op onze website www.steunpuntkerkenwerk.nl of u nog de meest actuele versie heeft. Het versienummer treft u aan op de eerste pagina.

2 Realiteit in beeld

Cijfers & Feiten wil een betrouwbare indruk van de financiële stand van zaken van de GKV-kerken geven. Hoeveel gaat er in het kerkelijk werk financieel om en waaraan besteden we ons kerkgeld? We kunnen daarover met een grote mate van betrouwbaarheid uitspraken doen. We krijgen zicht op het inkomsten- en uitgavenpatroon van de plaatselijke kerken.

Doelstelling

In de GKV-kerken wordt veel nagedacht over beleid voor de opbouw van de gemeente. Bij het nadenken, formuleren en uitvoeren van beleid kan ook de financiële kant niet ontbreken. Niet om daarin 'leidend', maar om dienstbaar te zijn.

Belangrijk uitgangspunt bij Cijfers & Feiten is, dat ook als het gaat om 'middelen' we hierin Gods hand en leiding zien. Hij deelt niet alleen geestelijke gaven uit, maar zorgt er ook voor dat het ons aan niets ontbreekt.

"Eer de HEER met al je rijkdom, met het beste van de oogst" (Spreuken 3:9).

In 2 Corinthiërs 9 lezen we dat God ons overstelpt met al zijn gaven waardoor wij voldoende zullen hebben om aan anderen te geven.

Laten we deze woorden ter harte nemen en als vertrekpunt nemen bij ons gemeentebeleid en financieel beleid.

Een gezond financieel beleid in de kerk vinden we in het samen doordenken over de taken van de kerk in combinatie met het nadenken over de beschikbare en de materiële middelen die nodig zijn.

Werkwijze

Om zicht te krijgen op de financiële situatie zijn in mei 2011 financiële gegevens gevraagd van de jaren 2009 en 2010 van alle kerken en de diaconieën van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

Voor het eerst hebben we de kerken ook een invulformulier geleverd, waarin de kerken zelf hun cijfers konden noteren. Hiervan heeft 61% gebruik gemaakt, de resterende 39% zond hun financiële jaarrekening.

Uit eerdere onderzoeken waren al financiële gegevens beschikbaar van de jaren 1993 tot en met 2006.

In deze gehele reeks ontbreken enkele jaren (2002 t/m 2004, 2007 en 2008), maar meerjarige ontwikkelingen zijn goed zichtbaar te maken.

In verschillende weergaven van de cijfers worden gemeenten ingedeeld naar het aantal zielen etc. Hierbij zijn telkens de gegevens en indelingen gebruikt uit het Handboek van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Wanneer gesproken wordt over het aantal zielen, is dit het aantal zielen per 1 oktober van het betreffende jaar. Voorbeeld: VVB per ziel in 2010 = ontvangst aan VVB in 2010 gedeeld door het aantal zielen per 1 oktober 2010.

In de verantwoording van de cijfers vanaf 2009 wordt uitgegaan van een gewijzigde indeling van de rubrieken. De belangrijkste wijziging houdt verband met de gewijzigde opbouw van het traktement volgens de SKW-regeling: de predikant betaalde eerder een vergoeding voor de ambtswoning, nu is vrij-wonen de norm. Verder zijn ook de inkomsten van eventuele zendings- en evangelisatiecommissies meegenomen in de kerkelijke cijfers. [Zie bijlage.](#)

Respons 'kleine' en 'grote' kerken

Er zijn 277 kerken aangeschreven met het verzoek om (opnieuw) mee te werken aan een nieuwe uitgave van Cijfers & Feiten. Van deze 277 kerken hebben 158 kerken tijdig gereageerd en de gevraagde gegevens aangeleverd. De respons bedraagt 57% van het aantal kerken en 62% van het aantal zielen. Deze respons duidt op een goede betrokkenheid bij het (financieel) kerkelijk werk en in het bijzonder bij Cijfers & Feiten!

[Tabel 3 in de bijlage](#) laat zien dat de kerken in 9 verschillende klassen zijn onderverdeeld. De kleinste telt minder dan 151 leden en de grootste meer dan 1.350 leden. Evenals in de vorige uitgave blijken er drie klassen te zijn welke lager responderen. Dit zijn de klassen 'minder dan 151', '151 – 300' en '901 – 1.050'. hierbij dient te worden opgemerkt dat de respons van deze drie klassen wel is toegenomen ten opzichte van de vorige uitgave. Tenslotte blijkt de respons vanuit de Particuliere Synode Drenthe en gemeenten met naar verhouding meer doopleden lager dan gemiddeld te zijn. Maar ook dit was in eerdere publicaties van Cijfers & Feiten hetzelfde.

Representativiteit

Door de hoge respons van de kerken gelden de onderzoeksresultaten in Cijfers & Feiten als representatief en betrouwbaar voor de onderzochte populatie. De respons van de diaconieën is veel lager dan in eerdere jaren, de resultaten geven wel een goede indicatie.

Leeswijzer

Het eerste deel van deze publicatie schetst alle financiële ontwikkelingen met ondersteuning van diverse grafieken en figuren ter illustratie van de hoofdlijnen.

In bijlage 1 zijn diverse cijfers en feiten in detail weergegeven.

In bijlage 2 is een toelichting op de gebruikte indeling van de inkomsten en uitgaven opgenomen en een toelichting op de gewijzigde indeling van de rubrieken in 2009 en 2010.

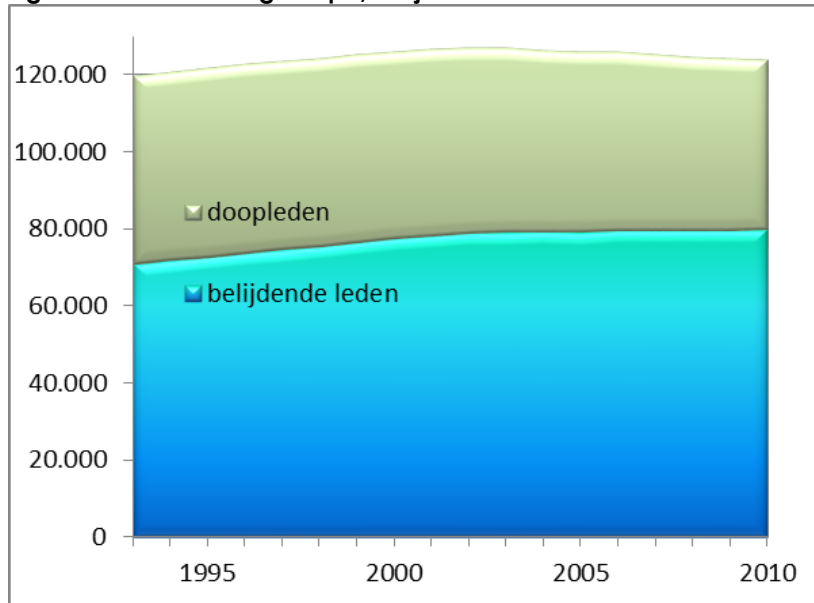
3 Samenstelling kerken, een omslag in beeld

Belijdende leden / doopleden

De eerste publicatie van Cijfers & Feiten werd uitgevoerd over de jaren 1993 en 1994. In die jaren was er een geleidelijke groei van het totaal aantal gemeenteleden van de GKv-kerken, van 119.600 naar bijna 127.000 in 2003. Vanaf 2004 is er echter een geleidelijke afname van het totaal aantal gemeenteleden.

Het aantal belijdende leden, c.q. over het algemeen het mogelijk aantal betalende leden, is vanaf 2004 stabiel.

Figuur 3.1.: Verhouding doop- /belijdende leden

In de jaren 1946-1970 was het percentage belijdende leden ongeveer 53%. Vanaf 1970 is het percentage belijdende leden steeds verder toegenomen, naar [bijna 65% in 2010](#). Naar verwachting zal dit percentage de komende jaren nog verder stijgen.

In een onderzoek van de Gereformeerde Hogeschool, De toekomst van de kerk door J. Slendebroek-Meints van jan. 2010 worden diverse gevolgen genoemd van deze ontwikkeling van de GKV-kerken.

Eén van de conclusies houdt ook verband met de doorgaande stijgende lijn van het aantal belijdende kerkleden:

Binnen de GKv zal rekening gehouden moeten worden met een behoorlijke toename van 65-plussers en een afname van doopleden. Dit betekent een andere samenstelling van de gemeente, zeker vergeleken met 1965: was de verhouding van doopleden-belijdende leden in 1965-1970 nog ongeveer 1 op 1, deze wordt in 2025 3 op 7.

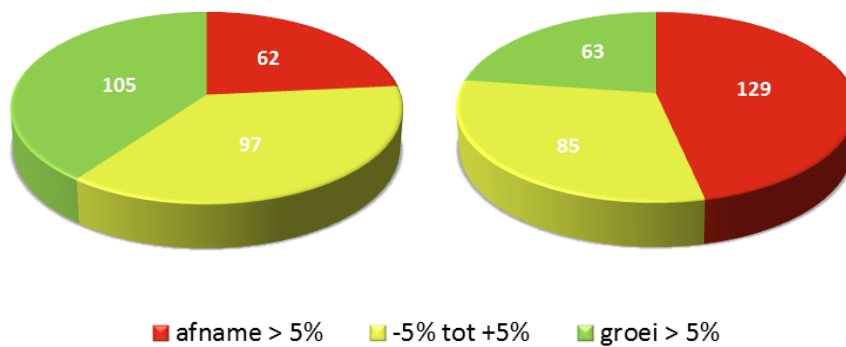
Groei/afname ledenaantal

In de verantwoording van Cijfers & Feiten werd ook gelet op de onderverdeling van groeigemeenten en gemeenten die met een daling van het aantal leden te maken hebben. Ook bij een stijging van het totaal aantal kerkleden, waren er in 1993-1994 veel gemeenten die te maken hadden met een daling van het aantal leden. In 1994 hadden 62 gemeenten (= 23%) te maken met een daling van het aantal leden met meer dan 5% in een periode van vijf jaren.

In het jaar 2010 is het aantal gemeenten dat te maken heeft met een daling van het aantal leden met meer dan 5% in vijf jaren gestegen van 62 tot 129. Bijna de helft van de gemeenten heeft hiermee te maken.

[In de periode van 1993 t/m 2010](#) is er een volledige omslag geweest van meer groeigemeenten naar meer gemeenten met een afname van het aantal leden.

Figuur 3.2. Aantal kerken met groei of afname van aantal leden van 1989->1994 van 2005->2010

De financiële situatie van een groeigemeente of een gemeente met een afname van het aantal leden blijkt niet zoveel uiteen te lopen. Het percentage belijdende leden ligt iets hoger dan het gemiddelde, de gemiddelde ontvangsten en kosten liggen niet extreem uit elkaar.

Alleen gemeenten die te maken hebben met een sterke daling van het aantal leden, meer dan 15%, hebben gemiddeld meer te maken met sterk hogere predikantslasten. Deze gemeenten hebben dan ook hogere ontvangsten nodig via VVB en/of collecten.

De situatie van groeigemeente of gemeente met een dalend aantal leden is meer van invloed op het perspectief van deze gemeente op de langere termijn. Meer plaatselijke GKV-kerken moeten wennen aan een daling van het aantal leden en een andere leeftijdsopbouw van de kerkleden.

In een gemeente met een dalend aantal leden kunnen niet gemakkelijk hogere lasten en/of een hogere hypotheek worden aangegaan. Financiële lasten kunnen niet zo snel naar de toekomst worden geschoven.

4 | Inkomsten van kerken

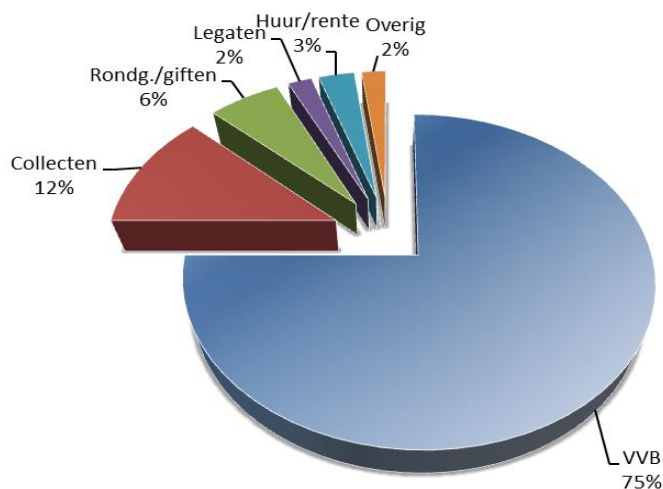
Algemeen beeld

Uit informatie van een kerk over fondswerving Vaste Vrijwillige Bijdragen (VVB):
Eigenlijk is uitdrukking "giften" voor de tienden niet correct. De tienden worden niet gegeven, maar gaan terug naar hun rechtmatige eigenaar. God is het die giften geeft. Hij geeft ons 90% om samen met onze naasten van te genieten.

De belangrijkste bron van inkomsten van de Gkv-kerken is de Vaste Vrijwillige Bijdrage (VVB). De kerkleden worden opgeroepen om maandelijks een vaste financiële bijdrage over te maken aan de kerk.

In 2010 was de VVB 75% van de totale inkomsten van de kerk (incl. eventuele zendings-/evangelisatiecommissies, excl. diaconie).

Figuur 4.1. Verdeling inkomsten in 2010

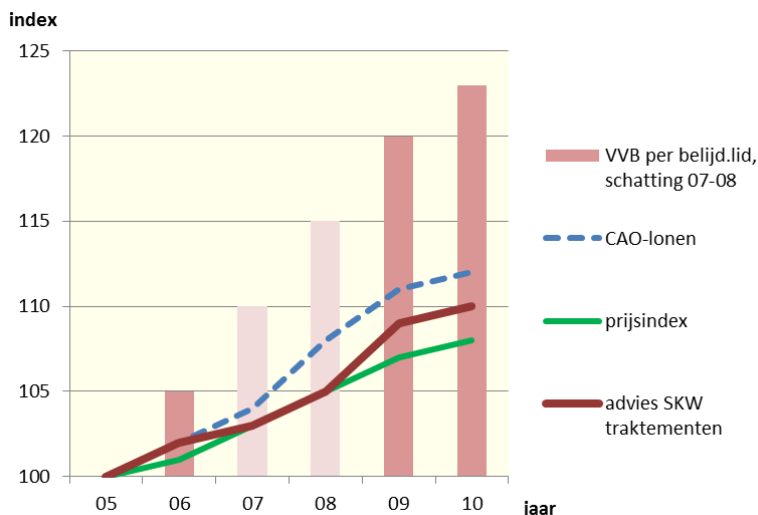
In de loop van de jaren is de VVB steeds belangrijker. Daarnaast worden in kerken door bijv. zendingscommissies bijdragen gevraagd van de kerkleden (als dit praktijk was, is dat meegenomen bij 'rondgang/giften').

In 1993/1994 was de VVB ongeveer 65% van de inkomsten. De stijging van de VVB gaat vooral ten koste van de collecten. Blijkbaar zijn de collecten een lastig middel om de jaarlijks stijgende kosten te financieren.

De totale inkomsten van de kerken zijn in de periode 2005 t/m 2010 jaarlijks met 3,5 % gestegen, [zie bijlage](#). In 2006 en 2010 is het meer gestegen dan dit gemiddelde, resp. 5,5 % en 4%. Er zijn geen financiële cijfers van de kerken beschikbaar over de jaren 2007 en 2008. Naar verwachting heeft de kredietcrisis van 2008 een negatieve invloed gehad op de jaarlijkse stijging van de inkomsten.

Omdat niet alle inkomsten regelmatig stijgen is de VVB ook het belangrijkste middel om de jaarlijkse inflatie te dekken. Eigenlijk moet de VVB meer stijgen dan de jaarlijkse inflatie. Dit beeld is ook te zien in bijgaande grafiek.

Figuur 4.2. Index stijging VVB per belijdend lid in vergelijking met lonen en prijsindex

De extra stijging van de VVB, meer dan de CAO-lonen en prijsinflatie, was ook zichtbaar in de eerdere overzichten vanaf de jaren 1993.

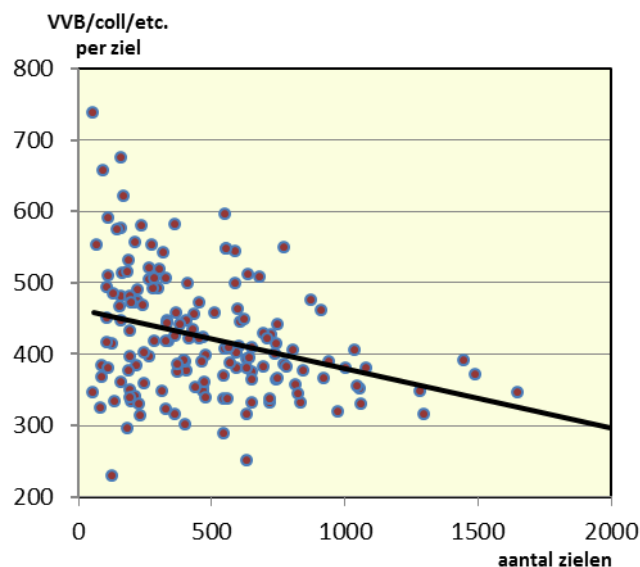
De Vaste Vrijwillige Bijdragen (VVB) aan de kerk zijn in de jaren 2005 tot 2010 jaarlijks zo'n 4,2 % per belijdend lid gestegen. Per ziel is het 4,5 % jaarlijks gestegen. In de eerdere jaren, vanaf 1993, was een vergelijkbaar cijfer berekend: ongeveer 4%. De resultaten van 2009 en 2010 passen in de reeks van eerdere jaren.

De bereidheid om VVB te betalen, en ook elk jaar te verhogen, blijkt dus aanwezig. Ondanks (dreigende) crises blijven de inkomsten van de kerk op peil.

Dat wil niet zeggen dat de VVB en andere inkomsten van de kerk in alle plaatsen hetzelfde is. Ook in eerdere jaren was al aangetoond dat er grote verschillen tussen de plaatselijke kerken zijn.

In onderstaande grafiek wordt duidelijk dat in kleinere kerken de gemiddelde inkomsten hoger zijn dan in grotere kerken.

Figuur 4.3. VVB/collecten/giften per ziel in de kerken naar gemeentegrootte, met een trendlijn

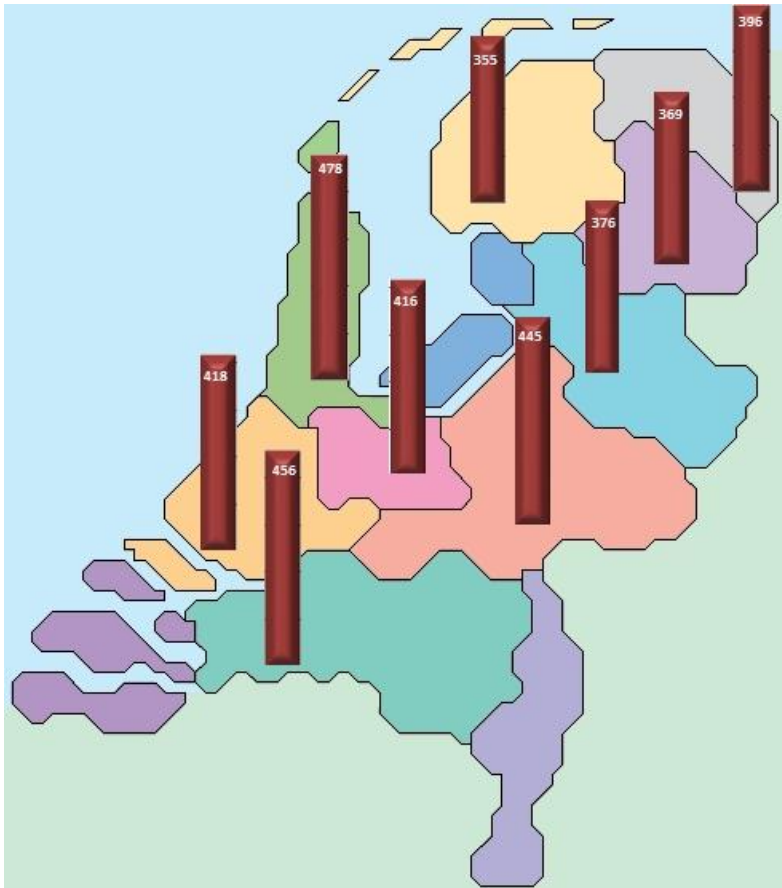
De gemiddelde inkomsten variëren van ongeveer [€ 300 tot € 600 per ziel](#). Dit is zo al een verschil van 100% per ziel. De gemeentegrootte lijkt een belangrijke indicatie voor de gemiddelde hoogte van de VVB (en andere vaste giften).

Echter als een vergelijking wordt gemaakt met de hoogte van de predikantskosten per kerk, dan is het verband nog duidelijker. De plaatselijke situatie blijkt een cruciale factor.

Een groeiende kerk of een kerk met een dalend aantal leden blijkt nauwelijks van invloed op de hoogte van de VVB (en andere vaste giften). Alleen als er een grote afname is van het aantal leden is er een heel diverse hoogte van de VVB, of heel hoog bij een aantal kerken, maar ook heel laag bij een aantal kerken.

In de Particuliere Synode ressort Holland-Noord (hierbij horen ook GKV-kerken in het noordelijk gedeelte van de provincie Zuid-Holland) zijn de gemiddelde vaste giften het hoogste. Maar ook hier geldt: er zijn veel plaatselijke verschillen.

Figuur 4.4. Vaste giften “VVB, collecten e.a. giften” per ziel per Particulier Synodaal ressort in 2010
(Het noordelijk gedeelte van provincie Zuid-Holland hoort bij Particulier ressort Holland-Noord; de kerken van de provincie Flevoland bij Particulier ressort Overijssel en Gelderland).

Omrekening naar totaalbeeld

Op basis van de ontvangen financiële gegevens is een omrekening gemaakt naar alle Gkv-kerken, totaal 123.781 zielen. Zie [tabel 2](#).

In 2010 ontvingen alle Gkv-kerken ongeveer € 54.500.000 (incl. zending), de diaconieën ongeveer € 5.000.000; totaal € 59.500.000.

De totaal-ontvangsten komen op € 480 per ziel of € 745 per belijdend lid.

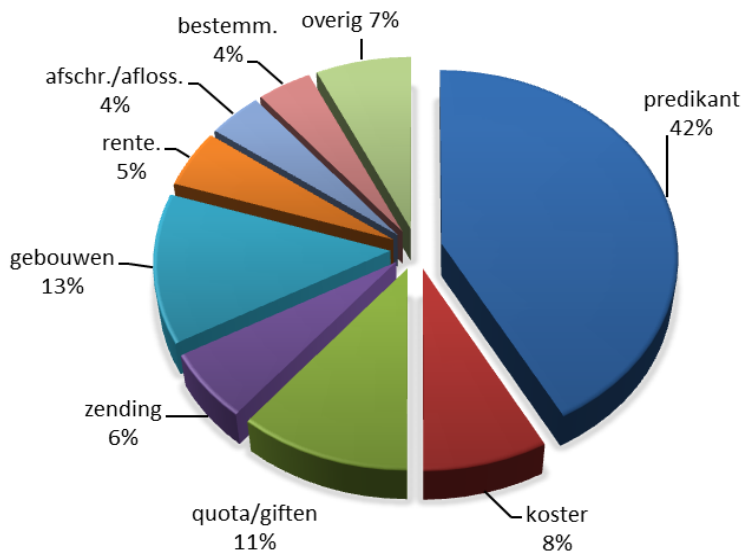
5 | Uitgaven van kerken

Algemeen beeld

De uitgaven van de kerken worden in de financiële stukken veelal in een paar hoofdcategorieën verantwoord. Dit zijn bijv. de uitgaven voor predikanten, quota, zending, kosten, gebouwen, rente en overige kosten.

De uitgaven voor de predikant blijken het grootste beslag te leggen op de financiële middelen. In 2010 was dat 42%. Hierin zijn ook de eventuele kosten voor kerkelijk werkers/catecheten meegenomen. [Zie tabel 16.](#)

Figuur 5.1. Uitgaven kerken in 2010

Omdat het model voor de opstelling van de kosten gewijzigd is, zijn de percentages van eerdere jaren niet direct vergelijkbaar.

De onderlinge verhoudingen van de kosten zijn in de periode 2006 t/m 2010 nauwelijks gewijzigd.

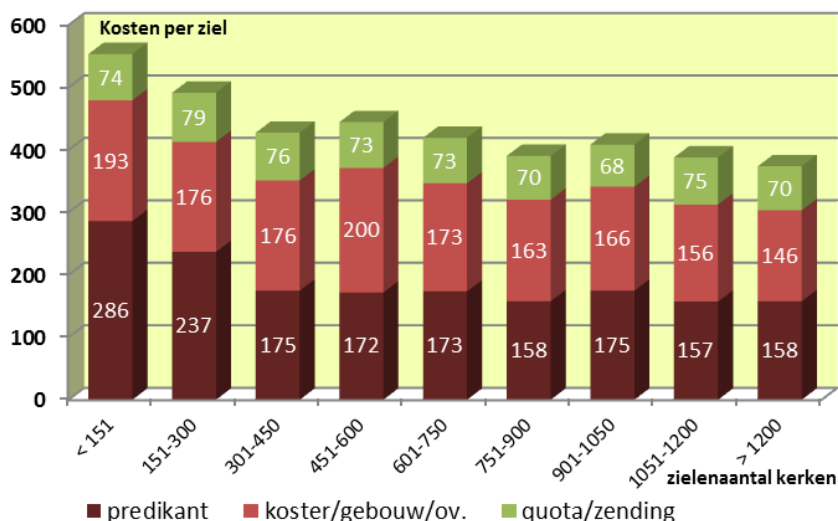
In de jaren 2005 t/m 2010 zijn de totale kosten per ziel jaarlijks gemiddeld 3,5% gestegen. Dit is in lijn met het percentage dat in eerdere jaren, vanaf 1993, berekend werd. De totale kosten stijgen dan gemiddeld iets meer dan de jaarlijkse inflatie.

In de periode 1993-2006 werd geconcludeerd dat het totaal van de kosten gebouwen, rente, aflossingen/afschrijvingen en reserveringen afnam. In de jaren 2006-2010 blijken deze kosten gemiddeld weer te stijgen.

Hoewel de kostenstijging over het algemeen redelijk in de pas liep met de jaarlijkse inflatie, kan het plaatselijk heel verschillend zijn.

In kleinere kerken zijn de kosten per ziel veelal hoger dan in grotere kerken.

Figuur 5.2.: Uitgaven euro's per ziel kerken in 2010

Predikanten

De uitgaven voor predikanten bedroegen in 2010 42% van de totale kerkelijke uitgaven. In deze 42% is ook 7% inbegrepen voor de afdracht aan de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE). Het quotum voor de VSE is in de loop van de jaren 1993 t/m 2010 sterk gestegen. In 1993 bedroeg het nog 4% van de totale uitgaven. Dit quotum zal in de volgende jaren nog verder moeten stijgen om de gewenste dekkingsgraad te bereiken en de uitbetaling aan predikanten met emeritaat veilig te stellen.

Er is ook een stijging te zien in de kosten voor kerkelijk werkers/catecheten. Het is geen groot aandeel in de kosten: in 2010 was het 2% van de totale kosten van de kerk; in 2006 was het 1%.

Hoewel het aandeel van de uitgaven voor de predikantskosten in de loop van de jaren redelijk gelijk is gebleven, kunnen de uitgaven voor de afzonderlijke kerken wel heel verschillend zijn. Kleinere kerken betalen veelal een lager traktement dan grotere kerken. Toch zijn deze kosten in een kleinere kerk meestal een zwaardere last.

In 2010 werd gemiddeld € 179 per ziel betaald aan predikantskosten. In gemeenten met minder dan 150 leden was het echter € 286 per ziel; in gemeenten tussen 150 – 300 leden was het € 237. In grotere gemeenten, bijv. met meer dan 1.050 leden, was het beneden het gemiddelde, nl. € 157 per ziel.

De predikantskosten blijken een belangrijke factor in relatie met de gemiddelde hoogte van de VVB, collecten en eventuele classissteun.

Quota/giften

De landelijke quota worden geïnd door het deputaatschap Financiën en Beheer. Dit betreft o.a. bijdragen voor de Theologische Universiteit, Archief en Documentatie, Buitenlandse Betrekkingen, Ondersteuning Ontwikkeling Gemeenten, Diaconaal Steunpunt en anderen. In 2010 werd een landelijk quotum gevraagd van € 36,93 per ziel.

Verder zijn er klassieke quota voor bijv. hulpbehoevende kerken. Tenslotte zijn de kosten voor evangelisatiecommissies en andere giften hieronder meegenomen.

Koster

Uit de cijfers van 2009 en 2010 blijkt dat het gemiddelde bedrag per ziel voor de koster met de reguliere prijsinflatie/cao is gestegen, jaarlijks ongeveer 3% naar gemiddeld € 36,- per ziel in 2010.

De uitgaven voor de koster in kleinere kerken zijn het laagst en in kerken met een afnemend aantal leden zijn deze het hoogst.

Gebouwen, rente, reserveringen en aflossing/afschrijving

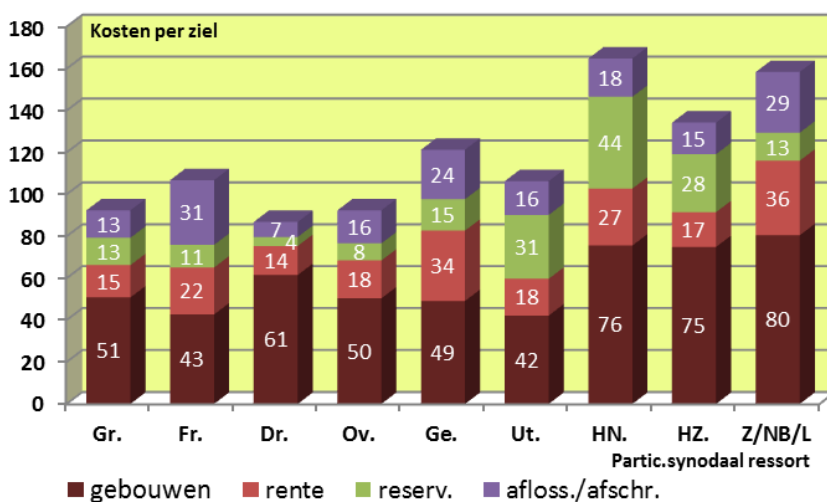
Na de uitgaven voor de predikant zijn de uitgaven voor bouw en exploitatie van gebouwen een grote post.

Tot deze post kunnen gerekend worden:

- gebouwen (onderhoud/energielasten/verzekering/huur);
- rente;
- reserveringen (bestemmingen);
- aflossing/afschrijving.

De uitgaven in deze categorie variëren het meest. Investerings vinden incidenteel plaats. De hoogste jaarlijkse lasten kunnen zich in een beperkt aantal jaren concentreren. Daarnaast komt het voor dat door een predikantsvacature financiële middelen vrij komen. Hiermee kan afgelost worden of deze gelden worden gereserveerd voor een bepaald doel.

Figuur 5.3. Uitgaven euro's per ziel voor gebouwen, rente, reservering, aflossing/afschrijving in 2010

6 Diaconie

Algemeen beeld

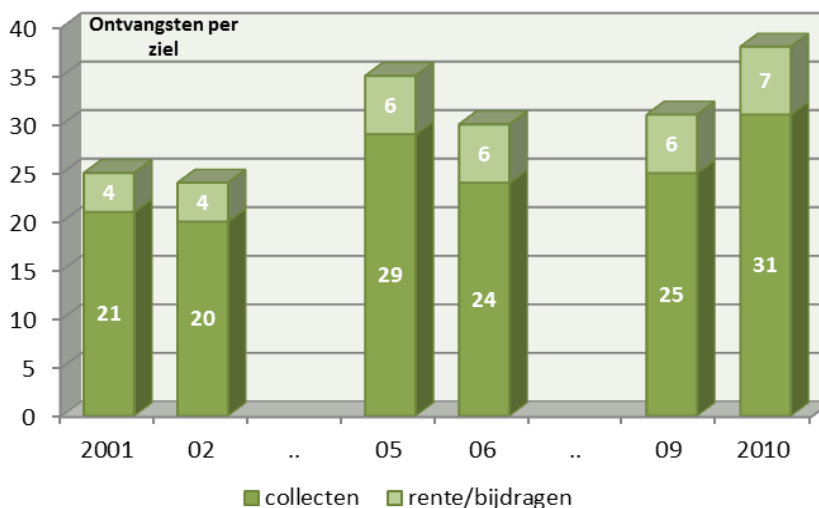
Bij de diaconieën was de respons lager dan in de eerdere publicaties. Eerder werden van ruim 100 diaconieën financiële cijfers ontvangen, nu was er respons van 65 diaconieën. Dit betreft 23% van het aantal kerken en kerkleden. Kleine kerken (beneden de 150 kerkleden) en de groep van 900-1.050 kerkleden zijn ondervertegenwoordigd.

Er waren 33 kerken die ook in eerdere jaren hun financiële cijfers ter beschikking stelden. De gemiddelde inkomsten van de 65 diaconieën in 2010 waren € 38 per ziel (van de 33 kerken € 38 per ziel); de gemiddelde uitgaven van de 65 diaconieën waren € 41 per ziel (van de 33 kerken € 40 per ziel).

Alhoewel de respons behoorlijk lager was, liggen de uitkomsten toch dicht bij elkaar, zodat we ze hierbij meenemen in deze publicatie.

Inkomsten

Figuur 6.1.: Ontvangsten diaconieën euro's per ziel in 2001 - 2010

In eerdere jaren kwam het voor dat de ontvangsten van een volgend jaar lager waren dan het vorige jaar. Vooral de collecten voor noodhulp zijn er oorzaak van dat de inkomsten sterk kunnen fluctueren. [Zie tabel 18.](#)

In de GKv-kerken is gemiddeld 34% van de collecten bestemd voor de diaconie. In 67% van de kerken wordt de collecte voor diaconie als 1^e collecte ingezet; in de resterende kerken is het veelal een 2^e collecte. De avondmaalscollecte is in bijna 100% van de kerken voor de diaconie.

Uitgaven

In overleg met het Diaconaal Steunpunt zijn de uitgaven in een aantal categorieën ingedeeld. Globaal kan er onderscheid worden gemaakt in kosten voor de eigen kerkleden, gereformeerde zorginstellingen en overige hulpverlening.

De belangrijkste uitgaven zijn (figuur 6.2):

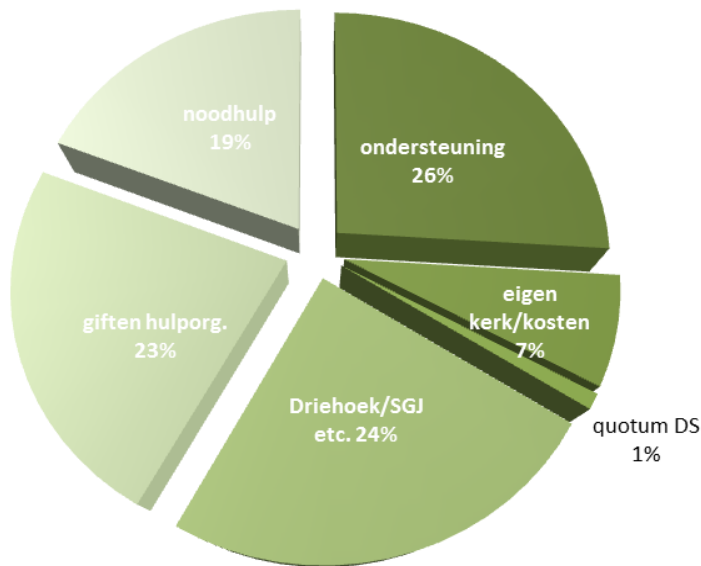
- ondersteuning (hulp aan eigen kerkleden en/of anderen) en regionale projecten (ook bedoeld voor niet-kerkleden);
- eigen kerk/kosten (bijv. bloemen, uitjes ouderen, bankkosten);
- quotum Diaconaal Steunpunt (soms berekend de kerk dit door aan de diaconie);
- Gereformeerde zorginstellingen (De Driehoek, Stichting Geref. Jeugdbescherming/SGJ, Dit Koningskind, De Wegwijzer en De Luisterpost/Bralectah);
- giften aan diverse hulporganisaties;
- spontane noodhulp bij rampen.

Ondersteuning wordt meestal verleend in de vorm van niet-terug-te-betalen bijdragen. Soms ook in de vorm van een lening. [Zie tabel 20.](#)
Eventuele verstrekte leningen, zijn met aftrek van terugontvangen gelden van leningen, meegenomen in het bedrag voor ondersteuning.

Bij een klein aantal kerken zijn de quota voor De Driehoek/SGJ een verantwoordelijkheid van de kerk. Soms worden deze quota ook gevraagd van de kerkleden tezamen met het quotum voor de Theologische Universiteit. In deze verantwoording zijn deze quota van alle kerken in de cijfers van diaconieën meegenomen.

In het onderzoek bleken de regionale projecten moeizaam te traceren.
De noodhulp was in 2010 € 8 per ziel, in 2009 € 2 per ziel

Figuur 6.2. Verdeling uitgaven van de diaconie in 2010

Van 49 diaconieën (met 24.401 zielen = 20% van het totaal) zijn aanvullende gegevens bekend over 2010:

- totaal aantal behandelde situaties met financiële ondersteuning: 198;
- totaal bedrag ondersteuning: € 289.000 (gem. € 1.460 per situatie);
- totaal bedrag uitstaande leningen per 31-12-2010: € 160.000;
- ten opzichte van 2009 is het aantal situaties van financiële ondersteuning met 7% gestegen; het gemiddeld bedrag met ongeveer 20% per situatie.

Het aantal vragers om ondersteuning in Groningen en Friesland is lager dan gemiddeld. In Holland-Noord is het saldo uitstaande leningen het hoogste.

7 | Aanvullende informatie enquête

Verzekerde waarden en opgenomen leningen

In deze enquête is ook informatie gevraagd over bezittingen, financiële middelen en verplichtingen (bijv. leningen/hypotheek) van de kerken.

Deze gegevens zijn niet eenvoudig inzichtelijk te maken. In de jaarstukken van de kerken is er al een grote verscheidenheid in weergave van de cijfers van de inkomsten en uitgaven; in de balans is de weergave nog gevarieerder.

In de enquête is gevraagd naar de verzekerde waarde van gebouwen: kerken, eventuele vergaderlocaties en woningen. Daarnaast is gevraagd naar spaarmiddelen of uitstaande leningen, al dan niet voor direct noodzakelijke exploitatie of voor doelbestemmingen/bouwplannen. Tenslotte naar het saldo hypotheek/leningen bij banken, particulieren, diaconie.

Op deze wijze is van 115 kerken, met 55.604 kerkleden (45%) een overzicht te maken. Een klein deel heeft geen eigen kerkgebouw, maar huurt een locatie voor de kerkdiensten, maar heeft soms wel weer een eigen vergaderplek voor vergaderingen.

In deze 115 kerken is de totale verzekerde waarde van de kerkgebouwen per 31 december 2010 € 167.000.000. De verzekerde waarde van de woningen was € 35.000.000. Daarnaast was er € 10.000.000 beschikbaar via spaarrekeningen en uitstaande leningen. Hiervan was bijna € 5.000.000 bedoeld voor een bestemmingsdoel; de andere helft had geen speciale bestemming.

Deze 115 kerken hadden tezamen een hypotheek/leningen opgenomen van € 19.500.000.

In kleinere kerken is de verzekerde waarde van kerkgebouwen per ziel het hoogste (ongeveer 1,5 keer zo hoog als het gemiddelde bedrag).

Verwachting over gemeenteomvang

In de enquête is ook gevraagd of men een afname voorziet van de gemeente-omvang als gevolg van vergrijzing, kerkverlating en/of verhuizing in de komende vijf jaren.

Van de hiervoor aangeduide 115 kerken is de verwachting over de gemeenteomvang in de komende vijf jaren:

• voorziet geen afname van de gemeenteomvang of heeft geen verwachting ingevuld	64%
• verwacht een daling tot 5%	5%
• verwacht een daling van 5-10%	11%
• verwacht een daling van 11-15%	17%
• verwacht een daling van meer dan 15%	3%

De kerken hebben geen concreet beeld of het invloed heeft op het aantal predikantsplaatsen in de gemeenten.

Conclusie en aandachtspunten

1. De respons van kerken in dit onderzoek is in de loop der jaren steeds verder toegenomen, 158 kerken van de 277 stelden hun financiële gegevens beschikbaar. De resultaten van de hogere respons liggen in lijn met de eerder gepubliceerde cijfers. De betrouwbaarheid van de cijfers wordt hierdoor alleen maar groter.
2. In totaal waren er 81 kerken die ook aan het vorige onderzoek hebben deelgenomen. De VVB per ziel van de kerken die reageerden is jaarlijks met ongeveer 4,5 % toegenomen; van deze 'controlegroep' van 81 kerken is het jaarlijks ongeveer 4,2 % toegenomen, dus iets lager. In de vorige publicatie kwam de 'controlegroep' iets hoger uit. Deze uitkomsten bevestigen het algemeen geschetste beeld.
3. Het is duidelijk dat de GKV-kerken een omslag meemaken; niet een telkens hoger aantal kerkleden, maar een periode waarin het aantal kerkleden afneemt. In 1994 hadden 23% van de kerken te maken met een krimp in het aantal leden met meer dan 5%; in 2010 was dit 47%.
4. Doordat het aantal belijdende leden constant is gebleven in de afgelopen 5 jaren steeg de VVB behoorlijk.
5. De ontvangsten via de VVB moeten telkens meer stijgen dan de jaarlijkse inflatie, omdat de inkomsten via collecten moeizaam stijgen. De cijfers laten zien dat dit ook in de afgelopen jaren telkens is gebeurd. De VVB is het belangrijkste middel voor de inkomsten van de kerken.
6. De leden van de kleinere kerken (tot 300 leden) geven gemiddeld 23% meer dan leden van grotere kerken (vanaf 900 leden). Dit cijfer komt overeen met de situatie van 17 jaar geleden.
7. De spreiding in de ontvangsten van de VVB per kerk kan nog meer uit elkaar liggen. In een groep kerken met de laagste VVB is het zo'n 100% minder dan in een groep kerken met de hoogste VVB.
8. Er is een directe relatie tussen de predikantslasten van een kerk en de ontvangsten van de VVB/vaste giften.
9. De uitgaven voor kerkelijk werkers/catecheten zijn wel sterk gestegen; in het totaal van de kosten is het percentage nog niet zo hoog, nl. 2%.
10. Diaconale ondersteuning voor (niet-)kerkleden is toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. De vraag is of dit structureel naar een hoger peil gaat. De extra uitgaven blijven wel binnen de financiële mogelijkheden van de diaconieën.
11. Op verzoek van het Diaconaal Steunpunt is gevraagd naar ondersteuning vanuit de diaconie voor de eigen kerkleden of de niet-kerkleden. Het blijkt dat de ondersteuning zich vrijwel geheel richt op de eigen kerkleden. De aandacht voor niet-kerkleden op financiële wijze blijkt vooral door extra collecten voor noodhulp bij rampen.
12. In 2010 is een stijging geconstateerd van het bedrag voor ondersteuning van eigen kerkleden. Deze stijging werd voor het grootste gedeelte veroorzaakt doordat het uit te keren bedrag per situatie toenam; voor een kleiner gedeelte doordat het aantal situaties toenam. Vanwege de lage respons is er een voorbehoud of deze constatering voor alle GKV-kerken geldt.

Bijlage 1 Tabellen en cijfers in detail

Tabel 1: Respons van kerken in 2010

zielenaantal	totaal aantal kerken	respons van kerken		respons van diaconieën	
minder dan 151	39	18	46%	5	13%
151 - 300	84	39	46%	16	19%
301 - 450	38	25	66%	9	24%
451 - 600	40	25	63%	11	28%
601 - 750	33	25	76%	13	39%
751 - 900	16	10	63%	4	25%
901 - 1.050	11	6	55%	3	27%
1.050 - 1.350	6	4	67%	1	17%
meer dan 1.350	10	6	60%	3	30%
totaal	277	158	57%	65	23%

Particulier synodaal ressort

Groningen	38	27	71%	7	18%
Friesland	20	11	55%	6	30%
Drenthe	25	10	40%	3	12%
Overijssel	49	32	65%	12	24%
Gelderland	33	18	55%	7	21%
Utrecht	30	18	60%	11	37%
Holland-Noord	31	16	52%	7	23%
Holland-Zuid	29	14	48%	8	28%
Zeeland/Nrd.Brab./Limb.	22	12	55%	4	18%
totaal	277	158	57%	65	23%

(Het noordelijk gedeelte van provincie Zuid-Holland, met bijv. kerken als 's-Gravenhage, Gouda en **De Lier, hoort bij Particulier ressort Holland-Noord; de kerken van de provincie Flevoland horen bij Particulier ressort Overijssel** en Gelderland).

Afname/groei ledenaantal in de periode 2006 t/m 2010

<i>afname aantal leden:</i>					
meer dan 15%	44	24	55%	13	30%
5 t/m 15%	85	48	57%	10	12%
0 t/m 5%	57	31	54%	16	28%
<i>groei aantal leden:</i>					
0 t/m 5%	28	17	61%	8	29%
5 t/m 15%	33	23	70%	11	33%
meer dan 15%	30	15	50%	7	23%
totaal	277	158	57%	65	23%

Tabel 2: Financiële situatie kerken, totaalbeeld 2010

Inkomsten kerken

(omrekening inkomsten naar een totaalbeeld, 2006: oude indeling, 2010: nieuwe indeling)

	2010		€	2006		€
	€ x1000	%	ziel	€ x1000	%	ziel
VVB	40.614	68%	328	33.872	63%	271
collecten	6.373	11%	52	6.182	12%	50
rondgangen	2.057	4%	17	522	1%	4
giften/acties	1.158	2%	9	1.938	4%	15
zending				3.283	6%	26
evangelisatie				260	1%	2
<i>vaste giften</i>	<i>50.202</i>	<i>85%</i>	<i>406</i>	<i>46.057</i>	<i>87%</i>	<i>368</i>
legaten	1.337	2%	11	140	-%	1
huur/consumpties/(2006:vrij-wonen)	1.220	2%	10	2.147	4%	17
ontvangen rente	585	1%	5	545	1%	4
classissteun	779	1%	6	437	1%	4
overig	447	1%	4	347	-%	3
<i>totaal kerkelijke kas</i>	<i>54.570</i>	<i>92%</i>	<i>441</i>	<i>49.674</i>	<i>93%</i>	<i>397</i>
diaconie	4.900	8%	39	3.793	7%	31
<i>totaal inkomsten kerk</i>	<i>59.470</i>	<i>100%</i>	<i>480</i>	<i>53.467</i>	<i>100%</i>	<i>428</i>

Uitgaven kerken

(omrekening inkomsten naar een totaalbeeld, 2006: oude indeling, 2010: nieuwe indeling)

	2010		€	2006		€
	€ x1000	%	ziel	€ x1000	%	ziel
predikant	17.771	31%	144	16.947	32%	137
emeritering	3.798	6%	31	3.288	6%	26
kerk.werker/catech.	932	2%	7	438	1%	3
<i>totaal predikant</i>	<i>22.501</i>	<i>39%</i>	<i>182</i>	<i>20.673</i>	<i>39%</i>	<i>166</i>
quota/evang./giften	5.877	10%	47	5.049	10%	40
zending	3.198	6%	26	3.333	6%	27
koster	4.316	7%	35	3.857	7%	31
gebouwen	6.823	12%	55	5.544	11%	44
rente	2.481	4%	20	2.337	4%	19
afschr./afloss.	2.100	4%	17	1.633	3%	13
bestemm.(reserv.)	2.084	3%	17	2.894	6%	23
overig	3.615	6%	29	3.627	7%	29
<i>totaal kerkelijke kas</i>	<i>52.995</i>	<i>91%</i>	<i>428</i>	<i>48.947</i>	<i>93%</i>	<i>392</i>
diaconie	5.138	9%	42	3.509	7%	28
<i>totaal uitgaven kerk</i>	<i>58.133</i>	<i>100%</i>	<i>470</i>	<i>52.456</i>	<i>100%</i>	<i>420</i>

overschot	1.337		10	1.011		8
-----------	-------	--	----	-------	--	---

[terug](#)

**Tabel 3: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL,
gerelateerd aan omvang van kerken**

(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	zielenaantal kerken									totaal
	minder dan 151	151-300	301-450	451-600	601-750	751-900	901-1.050	1.051-1.350	meer dan 1.350	
aantal kerken	18	39	25	25	25	10	6	4	6	158
aantal leden	1.874	8.386	9.229	13.070	16.812	8.029	5.791	4.246	9.249	76.686
aantal belijdende leden	1.227	5.623	6.226	8.375	10.645	5.255	3.710	2.695	6.007	49.763
INKOMSTEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
VVB	341	359	356	335	337	298	324	309	277	327
collecten	76	69	47	50	37	58	52	32	54	50
rondgangen	15	16	16	19	14	23	10	8	22	17
giften/acties	19	10	6	13	8	23	1	6	3	9
<i>vaste giften</i>	<i>451</i>	<i>454</i>	<i>425</i>	<i>417</i>	<i>396</i>	<i>402</i>	<i>387</i>	<i>355</i>	<i>356</i>	<i>403</i>
legaten	-	30	18	4	3	11	-	33	1	10
huur/winst consumpties	26	18	9	5	10	8	5	8	10	9
ontv. rente	18	5	4	8	2	4	3	3	3	5
classissteun	109	15	-	-	-	6	-	-	-	5
overig	6	6	2	1	3	2	4	10	4	4
totaal	610	528	458	435	414	433	399	409	374	436
UITGAVEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
predikant/preekvoorz.	247	201	139	132	131	125	132	126	117	140
emeritering	34	31	31	30	30	31	31	31	31	31
kerk.werker/catech.	5	5	5	10	12	2	12	-	10	8
<i>totaal predikant</i>	<i>286</i>	<i>237</i>	<i>175</i>	<i>172</i>	<i>173</i>	<i>158</i>	<i>175</i>	<i>157</i>	<i>158</i>	<i>179</i>
quota/giften	49	52	48	45	48	46	44	48	47	47
zending	25	26	28	29	25	24	24	27	23	26
koster	13	17	35	33	37	45	53	38	39	36
gebouwen	109	68	60	55	55	47	49	48	36	54
rente	4	22	14	34	23	11	10	25	16	20
afschr./afloss.	12	18	18	22	20	13	16	11	12	17
bestemmingen	18	17	22	23	9	18	10	14	19	17
overig	38	35	28	31	29	28	28	20	24	29
totaal	554	492	428	444	419	390	409	388	374	425
OVERSCHOT/TEKORT	56	36	30	-/- 9	-/- 5	43	-/- 10	21	-	11

[terug](#)

**Tabel 4: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL,
naar particulier-synodaal ressort**

(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	Gron.	Friesl.	Dr.	Ov.	Geld.	Utr.	Holl.N.	particulier-synodaal ressort		totaal
								Holl.Z.	Z/NB/L	
totaal aantal kerken	38	20	25	49	33	30	31	29	22	277
aantal kerken respons	27	11	10	32	18	18	16	14	12	158
aantal leden respons	12.975	4.718	5.494	21.305	8.146	9.943	5.195	5.875	3.035	76.686
aantal belijdende leden respons	8.740	2.974	3.480	13.592	5.198	6.468	3.405	3.922	1.984	49.763
INKOMSTEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
VVB	315	280	308	297	378	342	385	365	356	327
collecten	50	59	49	51	39	51	57	40	70	50
rondgangen	24	12	8	18	20	18	9	3	17	17
giften/acties	7	5	4	10	8	5	27	10	13	9
<i>vaste giften</i>	<i>396</i>	<i>356</i>	<i>369</i>	<i>376</i>	<i>445</i>	<i>416</i>	<i>478</i>	<i>418</i>	<i>456</i>	<i>403</i>
legaten	2	45	50	2	3	1	-	3	56	10
huur/winst consumpties	14	7	8	6	5	13	22	6	8	9
ontv. rente	6	5	2	3	2	5	15	3	7	5
classissteun	1	-	5	4	3	5	5	8	32	5
overig	2	3	2	3	7	4	4	2	3	4
totaal	420	416	436	394	465	444	524	440	562	436
UITGAVEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
predikant/preekvoorz.	137	120	130	130	163	142	157	135	179	140
emeritering	31	30	31	31	31	31	30	30	33	31
kerk.werker/catecheet	8	8	2	13	6	4	7	1	9	8
<i>totaal predikant</i>	<i>176</i>	<i>158</i>	<i>163</i>	<i>174</i>	<i>200</i>	<i>177</i>	<i>194</i>	<i>166</i>	<i>221</i>	<i>179</i>
quota/giften	47	42	46	44	50	54	53	47	48	47
zending	26	22	24	23	35	22	36	27	23	26
koster	46	28	40	35	37	37	23	30	22	36
gebouwen	51	43	62	51	49	42	76	75	80	54
rente	15	22	14	18	34	18	27	17	36	20
afschr./afloss.	13	31	7	16	24	16	18	15	29	17
bestemmingen	13	11	4	8	15	30	44	28	13	17
overig	29	31	28	24	32	33	35	28	34	29
totaal	416	388	388	393	476	429	506	433	506	425
OVERSCHOT/TEKORT	4	28	48	-/- 1	-/- 11	15	18	7	56	11

**Tabel 5: Financiële situatie kerken in 2010 PER ZIEL,
gerelateerd aan groei van zielental in periode 2005 -> 2010**

(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	afname aantal leden			groei aantal leden			totaal
	meer dan 15%	5 t/m 15%	0 t/m 5%	0 t/m 5%	5 t/m 15%	meer dan 15%	
aantal kerken	24	48	31	17	23	15	158
aantal leden	6.450	23.938	13.844	11.031	12.797	8.626	76.686
aantal belijdende leden	4.382	16.101	8.687	7.082	8.029	5.482	49.763
percentage belijd. leden	67,9 %	67,3 %	62,7 %	64,2 %	62,7%	63,6 %	64,9 %
INKOMSTEN							<i>bedragen per ziel in euro's</i>
VVB	369	334	322	334	309	307	327
collecten	53	49	59	44	53	40	50
rondgangen	23	16	14	14	20	15	17
giften/acties	6	8	9	12	7	17	9
<i>vaste giften</i>	<i>451</i>	<i>407</i>	<i>404</i>	<i>404</i>	<i>389</i>	<i>379</i>	<i>403</i>
legaten	4	1	8	17	25	14	10
huur/winst consumpties	14	11	9	7	8	6	9
ontv. rente	12	3	3	3	2	9	5
classissteun	4	5	3	1	7	10	5
overig	2	2	2	6	5	6	4
totaal	487	429	429	438	436	424	436
UITGAVEN							<i>bedragen per ziel in euro's</i>
predikant/preekvoorz.	172	140	143	120	138	140	140
emeritering	32	31	31	31	30	30	31
kerk.werker/catech.	18	7	4	10	9	3	8
<i>totaal predikant</i>	<i>222</i>	<i>178</i>	<i>178</i>	<i>161</i>	<i>177</i>	<i>173</i>	<i>179</i>
quota/giften	50	47	46	47	47	49	47
zending	28	26	27	24	24	26	26
koster	41	41	36	35	31	23	36
gebouwen	73	55	52	54	47	55	54
rente	12	16	24	20	27	25	20
afschr./afloss.	8	13	21	16	32	8	17
bestemmingen	14	19	14	19	10	22	17
overig	35	30	29	26	29	26	29
totaal	483	425	427	402	424	407	425
OVERSCHOT/TEKORT	21	3	8	6	4	16	7

**Tabel 6: Financiële situatie kerken in 2010 PER BELIJDEND LID,
gerelateerd aan omvang van kerken**

(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	<i>zielenaantal kerken</i>									
	<i>minder dan</i>	<i>151</i>	<i>301</i>	<i>451</i>	<i>601</i>	<i>751</i>	<i>901</i>	<i>1.051</i>	<i>meer dan</i>	
	<i>151</i>	<i>300</i>	<i>450</i>	<i>600</i>	<i>750</i>	<i>900</i>	<i>1.050</i>	<i>1.350</i>	<i>1.350</i>	<i>totaal</i>
aantal kerken	18	39	25	25	25	10	6	4	6	158
aantal leden	1.874	8.386	9.229	13.070	16.812	8.029	5.791	4.246	9.249	76.686
aantal belijdende leden	1.227	5.623	6.226	8.375	10.645	5.255	3.710	2.695	6.007	49.763
INKOMSTEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
VVB	521	536	528	522	533	455	506	486	427	505
collecten	115	102	69	78	59	89	80	50	83	77
rondgangen	24	23	24	31	21	35	16	12	34	26
giften/acties	29	15	9	20	12	35	1	10	4	14
vaste giften	689	676	630	651	625	614	603	558	548	622
legaten	-	46	27	6	5	17	-	53	2	15
huur/winst consumpties	40	27	13	8	16	12	7	12	15	15
ontv. rente	28	8	6	12	3	6	5	5	5	7
classissteun	166	22	-	-	-	9	-	-	-	8
overig	9	8	3	2	5	3	7	16	6	5
totaal	932	787	679	679	654	661	622	644	576	672
UITGAVEN										
	<i>bedragen per ziel in euro's</i>									
predikant/preekvoorz.	.377	299	207	205	207	191	205	199	181	216
emeritering	52	47	45	47	48	47	48	48	47	47
kerk.werker/catech.	8	7	7	16	19	3	19	-	15	12
<i>totaal predikant</i>	<i>437</i>	<i>353</i>	<i>259</i>	<i>268</i>	<i>274</i>	<i>241</i>	<i>272</i>	<i>247</i>	<i>243</i>	<i>275</i>
quota/giften	75	78	72	69	76	70	68	76	72	73
zending	38	40	41	45	39	37	38	43	36	40
koster	19	25	51	52	58	70	83	60	61	55
gebouwen	167	101	89	86	87	72	77	75	54	84
rente	6	33	21	54	36	17	16	39	24	31
afschr./afloss.	18	26	26	35	32	20	25	17	18	26
bestemmingen	27	25	33	36	14	27	16	23	30	26
overig	58	52	42	49	46	42	43	31	38	45
totaal	845	733	634	694	662	596	638	611	576	655
OVERSCHOT/TEKORT	87	54	45	-/ 15	-/ 8	65	-/ 16	33	-	17

Tabel 7: Ontwikkeling verhouding belijdende leden t.o.v. totaal aantal leden

	<i>Totaal aantal leden</i>	<i>% belijd. leden van alle kerken</i>	<i>aantal kerken enquête</i>	<i>% belijd. leden van kerken enquête</i>
2010	123.781	64.6 %	158	64.9 %
2009	124.150	64.3 %	156	64.6 %
2008	124.588	64.1 %	-	
2007	125.253	63,8 %	-	
2006	125.905	63.4 %	118	64.1 %
2005	125.950	63.0 %	113	63.7 %
2004	126.310	63.0 %	-	
2003	126.949	62.5 %	-	
2002	126.832	62.4 %	-	
2001	126.456	62.0 %	113	62.8 %
2000	125.776	61.8 %	98	62.4 %
1999	125.048	61.4 %	118	62.3 %
1998	124.273	60.9 %	122	61.7 %
1997	123.648	60.6 %	106	61.3 %
1996	122.749	60.2 %	102	61.0 %
1995	121.794	59.9 %	98	60.9 %
1994	120.712	59.7 %	122	60.0 %
1993	119.602	59.3 %	120	59.6 %
1980	99.841	56.6 %		
1970	84.899	52.9 %		
1960	99.687	52.4 %		
1950	91.714	52.5 %		

[terug](#)

Tabel 8: Ontwikkeling afname-/groeigemeenten

Afname/groei ledenaantal in de periode 2006 t/m 2010 en periode 1989 t/m 1994

	2006 -> 2010		1989 -> 1994	
	totaal aantal kerken		totaal aantal kerken	
<i>afname aantal leden:</i>				
meer dan 5%	129	47%	62	23%
0 t/m 5%	57	20%	49	19%
<i>groei aantal leden:</i>				
0 t/m 5%	28	10%	48	18%
meer dan 5%	63	23%	105	40%
totaal	277	100%	264	100%

[terug](#)

Tabel 9: Indexcijfers 2005 t/m 2010

Richtbedragen	indexcijfers (2005=100)					
	10	09	08	07	06	05
indexcijfer CAO-lonen	112	111	108	104	102	100
stijging belijdende leden	101	101	101	101	101	100
<i>totaal realiseerbare stijging</i>	<i>113</i>	<i>112</i>	<i>109</i>	<i>105</i>	<i>103</i>	<i>100</i>
<i>prijsindex consumentenprijzen</i>	<i>108</i>	<i>107</i>	<i>105</i>	<i>103</i>	<i>101</i>	<i>100</i>
<i>advies SKB/SKW traktementen</i>	<i>110</i>	<i>109</i>	<i>105</i>	<i>103</i>	<i>102</i>	<i>100</i>

De indexcijfers van CAO-lonen (gemiddelde per jaar, incl. bijzondere beloningen) en prijsindex consumenten-prijzen zijn afgeleid van cijfers van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek).

Inkomsten van de kerken

(2005 berekend vanuit gewijzigd model 2006)

kerken meegedaan aan enquête	indexcijfers (2005=100)					
	10	09	08	07	06	05
VVB per ziel	125	121	?	?	106	100
VVB/collect./rondg./giften/acties per ziel	117	114	?	?	107	100
kerken meegedaan aan enquête	10	09	08	07	06	05
VVB per belijdend lid	123	120	?	?	105	100
VVB/collect./rondg./giften/acties per belijd.lid	115	112	?	?	107	100
81 kerken meegedaan aan enquête in deze jaren						
VVB per ziel	123	119	?	?	107	100
VVB/collect./rondg./giften/acties per ziel	112	109	?	?	107	100
81 kerken meegedaan aan enquête in deze jaren						
VVB per belijdend lid	120	117	?	?	107	100
VVB/collect./rondg./giften/acties per belijd.lid	109	107	?	?	106	100

[terug](#)

Uitgaven van de kerken

(vanuit cijfers per ziel; 2005 berekend vanuit gewijzigd model 2006)

kerken meegedaan aan enquête	indexcijfers (2005=100)					
	10	09	08	07	06	05
predikant	120	115	?	?	105	100
emeritering	124	120	?	?	104	100
kerkelijk werker/catecheet	264	258	?	?	102	100
<i>totaal predikant</i>	<i>124</i>	<i>119</i>	<i>?</i>	<i>?</i>	<i>104</i>	<i>100</i>
quota/giften	124	113	?	?	103	100
zending	100	96	?	?	100	100
koster	116	110	?	?	100	100
gebouwen/rente/afloss./bestemm.	117	114	?	?	111	100
overig	104	107	?	?	104	100
<i>totaal via kerkelijke kas</i>	<i>118</i>	<i>114</i>	<i>?</i>	<i>?</i>	<i>105</i>	<i>100</i>

Tabel 10: Inkomsten kerken 2010 en 2009

Inkomsten kerken, nieuw model: incl. zending/evangelisatie
(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>				<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>			
	<i>2010 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>	<i>2009 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>
VVB	25.120	75%	327	505	24.218	76%	316	489
collecten	3.831	12%	50	77	3.935	12%	51	79
rondgangen	1.270	4%	17	26	1.151	4%	15	23
giften/financ.acties	710	2%	9	14	725	2%	10	15
<i>vaste giften</i>	<i>30.931</i>	<i>93%</i>	<i>403</i>	<i>622</i>	<i>30.029</i>	<i>94%</i>	<i>392</i>	<i>606</i>
legaten	769	2%	10	15	304	1%	4	6
(zaal-)huur/consumpt.	725	2%	9	15	620	2%	8	13
ontvangen rente	347	1%	5	7	499	1%	6	10
classissteun	376	1%	5	8	294	1%	4	6
overig	267	1%	4	5	312	1%	4	6
totaal	33.415	100%	436	672	32.058	100%	418	647

Tabel 11: Inkomsten kerken 2006 (oud/nieuw model)

Inkomsten kerken, nieuw model: incl. zending/evangelisatie
(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>				<i>oud model excl. zending/evang.</i>			
	<i>2006 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>	<i>2006 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>
VVB	16.261	72%	277	431	15.808	73%	269	419
collecten	3.433	15%	58	91	3.031	14%	51	80
rondgangen	1.028	5%	17	28	292	1%	5	8
giften					211	1%	4	6
giften/financ.acties	948	4%	16	25				
<i>vaste giften</i>	<i>21.670</i>	<i>96%</i>	<i>368</i>	<i>575</i>	<i>19.342</i>	<i>89%</i>	<i>329</i>	<i>513</i>
legaten	71	-%	1	2	71	-%	1	2
financiële acties					736	3%	13	20
zaalhuur/(2006:'vrij-wonen')	340	1%	6	9	1.026	5%	17	27
ontvangen rente	242	1%	4	6	242	1%	4	6
classissteun	155	1%	3	4	155	1%	3	4
overig	192	1%	3	5	192	1%	3	5
totaal	22.670	100%	385	601	21.764	100%	370	577

Tabel 12: Ontwikkeling inkomsten van kerken

(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

Ontwikkeling volgens indeling 'nieuw-model'

	VVB	VVB		vaste giften (vvb + coll. + rondg. + giften/acties)	
	in % van totaal ontvangsten kerk	(vaste vrijwill.bijdr.) € per ziel	% stijg.	€ per ziel	% stijg.
2010	75%	327	3.5%	403	2,8%
2009	76%	316		392	
2008	?	?		?	
2007	?	?		?	
2006 (gecorr.)	71%	277	?	368	?
gemiddeld jaarlijkse stijging 2006 t/m 2010			4.2%		2.3%

Ontwikkeling volgens indeling 'oud-model'

	VVB	(vaste vrijwill.bijdr.)		(vvb+coll.+rondg.+giften)	
2006	73%	269	5.9%	329	5.5%
2005	73%	254		312	
2004	?	?		?	
2003	?	?		?	
2002	?	?		?	
2001	72%	215	7.0%	271	6.6%
2000	71%	201	4.7%	254	3.3%
1999	70%	192	1.0%	246	0.8%
1998	71%	190	2.7%	244	3.4%
1997	71%	185	4.5%	236	2.6%
1996	68%	177	7.3%	230	7.5%
1995	66%	165	3.1%	214	1.4%
1994	65%	160	1.9%	211	2.9%
1993	66%	157		205	
gemiddeld jaarlijkse stijging 1993 t/m 2006			3.75%		3.3%

Opmerking bij percentage VVB 2010

Het percentage van 2010 is lager dan van 2009 (75% t.o.v. 76%). Het percentage hangt ook af van incidentele ontvangsten in een bepaald jaar, bijv. legaten in 2010.

Ook de afronding speelt een rol; op twee cijfers achter de komma, is het percentage van 2010 75,17 %, in 2009 75,55 %, een verschil van 0,38 %.

Tabel 13: Spreiding VVB per ziel

VVB-inkomsten in de kerken per ZIEL, vernieuwd model, incl. zending

(van kerken die in het betreffende jaar aan de enquête hebben meegewerkt)

<i>bedragen per ziel</i>	<i>2010</i>		<i>2009</i>		<i>Aantal kerken: 2006</i>	
minder dan € 200	2	1%	3	2%	12	10%
€ 200 - € 250	15	9%	21	13%	21	18%
€ 250 - € 300	32	20%	40	26%	39	33%
€ 300 - € 350	43	28%	37	24%	27	23%
€ 350 - € 400	34	21%	28	18%	15	13%
€ 400 - € 500	28	18%	25	16%	4	3%
meer dan € 500	4	3%	2	1%	-	-%
<i>totaal</i>	<i>158</i>	<i>100%</i>	<i>156</i>	<i>100%</i>	<i>118</i>	<i>100%</i>

Tabel 14: Spreiding vaste inkomsten per ziel

Vaste giften (VVB/collecten/rondgang/giften/acties)-inkomsten in de kerken per ZIEL, vernieuwd model, incl. zending

(van kerken die in het betreffende jaar aan de enquête hebben meegewerkt)

<i>Bedragen per ziel</i>	<i>2010</i>		<i>2009</i>		<i>Aantal kerken: 2006</i>	
minder dan € 300	4	3%	3	2%	10	8%
€ 300 - € 350	27	17%	36	23%	34	29%
€ 350 - € 400	44	28%	43	28%	36	31%
€ 400 - € 450	33	21%	36	23%	21	18%
€ 450 - € 500	21	13%	18	11%	10	8%
€ 500 - € 600	25	15%	15	10%	7	6%
meer dan € 600	4	3%	5	3%	-	-
<i>totaal</i>	<i>158</i>	<i>100%</i>	<i>156</i>	<i>100%</i>	<i>118</i>	<i>100%</i>

Tabel 15: Spreiding VVB per belijdend lid

Vaste giften (VVB/collecten/rondgang/giften/acties)-inkomsten in de kerken per BELIJDEND LID, vernieuwd model, incl. zending

(van kerken die in het betreffende jaar aan de enquête hebben meegewerkt)

<i>bedragen per ziel</i>	<i>2010</i>		<i>2009</i>		<i>Aantal kerken: 2006</i>	
minder dan € 500	12	7%	18	12%	22	19%
€ 500 - € 600	44	28%	52	33%	44	37%
€ 600 - € 700	61	39%	50	32%	36	30%
€ 700 - € 800	20	13%	29	19%	12	10%
€ 800 - € 900	17	11%	3	2%	2	2%
meer dan € 900	4	2%	4	2%	2	2%
<i>totaal</i>	<i>158</i>	<i>100%</i>	<i>156</i>	<i>100%</i>	<i>118</i>	<i>100%</i>

[terug](#)

Tabel 16: Uitgaven kerken 2010 en 2009

Uitgaven kerken, nieuw model: incl. zending/evangelisatie
(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>				<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>			
	<i>2010 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>	<i>2009 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>
predikant	10.748	33%	140	216	10.339	33%	134	208
emeritering	2.349	7%	31	47	2.267	7%	30	46
kerk.werker/catech.	595	2%	8	12	580	2%	8	12
<i>totaal predikant</i>	<i>13.692</i>	<i>42%</i>	<i>179</i>	<i>275</i>	<i>13.186</i>	<i>42%</i>	<i>172</i>	<i>266</i>
quota/giften	3.631	11%	47	73	3.310	11%	43	67
zending	1.980	6%	26	40	1.919	6%	25	39
koster	2.730	8%	36	55	2.609	8%	34	53
gebouwen	4.167	13%	54	84	4.133	13%	54	83
rente	1.561	5%	20	31	1.504	5%	19	30
afschr./afloss.	1.315	4%	17	26	986	3%	13	20
bestemm. (reserv.)	1.274	4%	17	26	1.432	5%	19	29
overig	2.219	7%	29	45	2.280	7%	30	46
totaal	32.569	100%	425	655	31.359	100%	409	633

Tabel 17: Uitgaven kerken 2006 (oud/nieuw model)

Uitgaven kerken, nieuw model: incl. zending/evangelisatie
(van kerken die aan het onderzoek hebben meegedaan)

	<i>nieuw model incl. zending/evang.</i>				<i>oud model excl. zending/evang.</i>			
	<i>2006 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>	<i>2006 x € 1.000</i>	<i>%</i>	<i>per ziel</i>	<i>per bel.lid</i>
predikant	7.139	32%	122	190	7.825	37%	134	208
emeritering	1.551	7%	26	41	1.551	7%	26	41
kerk.werker/catech.	203	1%	3	5	203	1%	3	5
<i>totaal predikant</i>	<i>8.893</i>	<i>40%</i>	<i>151</i>	<i>236</i>	<i>9.579</i>	<i>45%</i>	<i>163</i>	<i>254</i>
quota/giften	2.337	10%	39	62	2.251	11%	38	59
zending	1.529	7%	26	40				
koster	1.851	8%	31	49	1.851	9%	31	49
gebouwen	2.590	12%	44	69	2.590	12%	44	69
rente	1.027	5%	18	27	1.027	4%	18	27
afschr./afloss.	817	4%	14	22	817	4%	14	22
bestemm. (reserv.)	1.546	7%	26	41	1.546	7%	26	41
overig	1.685	7%	29	45	1.685	8%	29	45
totaal	22.275	100%	378	591	21.346	100%	363	566

[terug](#)

Tabel 18: Inkomsten en uitgaven diaconieën

Inkomsten en uitgaven van diaconieën in 2010

totaal 65 diaconieën, 34.082 leden, 28%

(van diaconieën die aan de enquête hebben meegewerkt)

inkomsten	2010		2010 per ziel	2009 per ziel	2006 per ziel	2005 per ziel
	in euro's (x 1.000)	%				
collecten	1.070	82%	31	25	24	29
bijdragen/giften	215	16%	6	5	5	5
rente	26	2%	1	1	1	1
totaal	1.311	100%	38	31	30	35
uitgaven						
ondersteuning	359	26%	11	7	6	7
eigen kerk/kosten	98	7%	3	3	3	3
regionale projecten	43	3%	1	1	-	-
quotum Diac.Steunpunt	13	1%	-	-	1	-
De Driehoek/SGJ e.a.	335	24%	10	10	10	11
giften hulporganisaties	275	20%	8	7	6	5
noodhulp rampen	267	19%	8	2	2	8
totaal	1.390	100%	41	30	28	34
toevoeging reserves	-/- 79		-3	1	1	1

[terug](#)

Tabel 19: Collecten diaconie

Specificatie collecten diaconie

(van diaconieën die aan de enquête hebben meegewerkt, 50 diaconieën)

collecten	2010		2010 per ziel	2009 per ziel
	in euro's (x 1.000)	%		
collecten diaconale doelen eigen kerk	495	46%	14	11
collecten noodhulp/externe projecten	392	36%	11	6
collecten, verdeling niet bekend	183	18%	6	8
totaal	1.070	100%	31	25

[terug](#)

Tabel 20: Soorten ondersteuning diaconie

Specificatie soorten ondersteuning (niet-)kerkleden

(van diaconieën die aan de enquête hebben meegewerkt)

ondersteuning	2010		2010	2009
	in euro's (x 1.000)	%	per ziel	per ziel
ondersteuning kerkleden met giften	233	65%	7	5
ondersteuning kerkleden met leningen	66	18%	2	1
ondersteuning niet-kerkleden met giften	6	2%	-	-
ondersteuning niet-kerkleden met leningen	0	-%	-	-
ondersteuning, verdeling niet bekend	54	15%	2	1
totaal	359	100%	11	7

Tabel 21: Spreiding bedragen ondersteuning diaconie

Ondersteuning kerkleden

(van diaconieën die aan de enquête hebben meegewerkt)

uitgaven per ziel	2010		2009		2006		aantal kerken 2005	
minder dan € 2,50 per ziel	18	28%	17	27%	39	34%	25	27%
tussen € 2,50 en € 5	6	9%	14	22%	24	21%	16	17%
tussen € 5 en € 10	12	19%	13	20%	25	21%	25	26%
tussen € 10 en € 15	8	12%	8	12%	18	15%	17	18%
tussen € 15 en € 20	10	15%	5	8%	4	3%	8	9%
meer dan € 20	11	17%	7	11%	6	5%	3	3%
totaal	65	100%	64	100%	116	100%	94	100%

[terug](#)

Tabel 22: Saldo geldmiddelen diaconie

Saldo geldmiddelen

(van diaconieën die aan de enquête hebben meegewerkt)

saldo geldmiddelen per ziel per 31 dec.	2010		2009		2006		aantal kerken 2005	
minder dan € 25 per ziel	9	14%	7	11%	15	14%	29	27%
tussen € 25 en € 30	5	7%	4	6%	14	13%	14	13%
tussen € 30 en € 40	14	22%	18	27%	35	33%	29	27%
tussen € 40 en € 50	16	25%	14	21%	21	20%	15	14%
tussen € 50 en € 75	17	26%	17	26%	13	12%	10	10%
meer dan € 75	4	6%	6	9%	9	8%	9	9%
totaal	65	100%	66	100%	99	100%	106	100%

Bijlage 2 Toelichting indeling inkomsten en uitgaven

Als hoofdvraag geldt: welke inkomstenstromen zijn te onderkennen en op welke wijze werden deze middelen besteed.

De besteding kan dan een uitgave of kostenpost zijn, maar kan ook een bestemming (o.a. toevoeging aan een reserve) zijn. De cijfers worden zo verwerkt zoals ze over het algemeen in de financiële stukken van de kerken worden gepubliceerd.

Voor de inkomsten van de kerken, incl. eventuele zendings- en evangelisatiecommissies, excl. diaconie zijn de volgende rubrieken gehanteerd:

- A VVB (vaste vrijwillige bijdragen);
- B collecten (voor kerk, theologische universiteit, rente en aflossing en voor andere doeleinden die niet onder diaconie vallen; ook bijv. huwelijkscollecten vallen hieronder);
- C speciale rondgangen (bijv. bijdrage theologische universiteit);
- D giften en financiële acties (min of meer jaarlijkse vaste giften);
A t/m D is totaal van 'vaste giften'.
- E legaten;
- G rente;
- H verhuur van zalen, kerk en winst op verkoop consumpties;
- I verhuur woning, kerk, zaal; winst consumpties;
- J overige inkomsten (o.a. abonnementen kerkblad/kerktelefoon).

Voor de uitgaven zijn de volgende rubrieken gehanteerd:

1. kosten predikant:
 - traktement volgens richtlijnen SKW, onkostenvergoedingen, betaalde woonvergoeding als geen pastorie ter beschikking wordt gesteld;
 - MINUS eventuele woonvergoeding door predikant aan kerk;
 - preekbeurten/catechisatie door andere predikanten/derden;
 - quotum Vereniging Emeritering;
 - inzet kerkelijk werkers;
2. quota/giften:
 - Deputaten Financiën en Beheer (Theologische Universiteit, etc.);
 - bijdrage voor Evangelisatie en Moslims;
 - kosten classis/particuliere synode;
 - hulpbehoevende kerken binnen/buiten classis;
 - landelijke- en plaatselijke evangelisatieprojecten;
 - overige giften (bijv. bouwfondsen e.d.);
3. quota zending (veelal per provincie/Particuliere Synode geregeld);
4. koster (bruto salaris en werkgeverlasten);
5. gebouwen (verzekeringen/heffingen, gas/elektra en water, kerk-/zaalhuur bij derden, onderhoud kerk, orgel en woningen);
6. rente (inclusief kosten hypotheekakte, bankkosten);
7. aflossingen/afschrijvingen;
8. bestemmingen (o.a. reserveringen)
9. diverse kosten (kerkblad/jaarboekjes, abonnementen, boeken, /catechese-materialen, vergaderkosten, organisten, attenties etc.).

Aflossingen/afschrijvingen

Van 67 kerken kon bepaald worden hoe in de financiële cijfers van de kerken wordt omgegaan met aflossingen/afschrijvingen.

De aflossing van een lening/hypotheek is geen kostenpost, toch wordt het door veel kerken als zodanig wel gepubliceerd in hun jaarcijfers. Het bedrag van de aflossing wordt meegenomen om gemeenteleden duidelijk te maken dat ook gelden (VVB etc.) moet binnenkomen om deze jaarlijkse bedragen te kunnen betalen.

Soms wordt ook de post 'afschrijving' genoemd, met de bedoeling om deze gelden te gebruiken voor de aflossing van de lening/hypotheek.

Een kleine minderheid publiceert aflossingen als een post buiten de reguliere opbrengsten en kosten.

Wijze van publiceren aflossing/afschrijving	aantal kerken	
'aflossing' in het rijtje van reguliere kosten	20	30%
'afschrijving' in het rijtje van reguliere kosten	14	21%
'aflossing' verwerkt na overzicht opbrengsten/kosten	8	12%
niet bekend, omdat er geen hypotheek/lening is	25	37%
	67	100%

In de verantwoording van Cijfers & Feiten zijn de aflossingen/afschrijvingen meegenomen als een 'kostenpost'.

Als men het werkelijke overschot/tekort van de kerk wil bepalen moet deze post in mindering worden gebracht op de kosten.

Wijziging indeling rubrieken 2009 en 2010

In de verantwoording van de cijfers vanaf 2009 wordt uitgegaan van een gewijzigde indeling van de rubrieken. De wijzigingen zijn:

- uitgaan van de gewijzigde opbouw van het traktement van SKW (Steunpunt Kerkenwerk). De tabellen gaan nu uit van een traktement minus vrij-wonen; eerder werd uitgegaan van een bruto-traktement, waarbij de predikant een vergoeding betaalt voor de ambtswoning. De uitgaven waren eerder hoger, maar de inkomsten waren ook hoger vanwege de ontvangen huurvergoeding. Dit betekent bijvoorbeeld dat het uitgangspunt van percentages wijzigt.
- de eerdere indeling ging uit van vier verschillende onderdelen: kerk, zending, evangelisatie en diaconie. Als het zendingsquotum betaald werd uit de kerkenkas, werden de uitgaven en bijbehorende inkomsten uit het onderdeel 'kerk' gehaald en verantwoord in het onderdeel 'zending'. In de nieuwe gewijzigde indeling vanaf 2009 worden de onderdelen kerk, zending en evangelisatie samengevoegd tot één onderdeel 'kerk'. Als een kerk een aparte zendingscommissie heeft, met een eigen financieel overzicht, wordt deze geïntegreerd in de financiële cijfers van de kerk. Eventuele collecten voor de zending worden meegenomen bij de collecten; acceptgirokaarten-acties/rondgang worden meegenomen bij 'rondgang'.
- giften en financiële acties zijn samengevoegd in één rubriek.

De financiële cijfers van het jaar 2006 zijn ook aangepast aan de nieuwe indeling. Hierdoor kunnen de cijfers van 2009 en 2010 vergeleken worden met de verzamelde cijfers van eerdere jaren.